

Fossielen uit de Europoort

KEES MOELIKER *

De eerste tijdelijke expositie van 2006 is niet voor niets een echte natuurhistorische: 'Fossielen uit de Europoort' die tot en met 18 april 2006 (en misschien nog een beetje langer) in het museum te zien is, toont fossielen van Pleistocene zoogdieren die dankzij baggerwerk en visserij in de Eurogeul gevonden zijn. Fossielenverzamelaars stelden hun mooiste collectiestukken beschikbaar en het museum vulde aan met fossielen uit eigen bezit: wolharige mammoet, reuzenhert, wolharige neushoorn, steppenwisent, bruine beer, grottenhyena, maar ook beluga, walrus en zadelrob. Zo'n 40.000 jaar geleden kwamen deze tot de verbeelding sprekende dieren zij aan zij voor in het gebied dat nu de zuidelijke Noordzee is.

De haven van Rotterdam is diep genoeg om de grootste schepen ter wereld te ontvangen. Daarvoor is voor de kust in de Noordzee de Eurogeul gegraven. Die vaargeul is 23 meter diep en heeft een lengte van 57 kilometer. Om de Eurogeul op diepte te houden wordt er continu gebaggerd. Bij het wegzuigen van zand en slib blijven fossiele botten van zoogdieren op de zeebodem liggen. Deze skeletdelen belanden als bijvangst in de netten van kleine vissersboten, de zogenaamde boomkor-vissers. In de afgelopen vijf jaar zijn er zo duizenden botten en kiezen van Pleistocene zoogdieren gevonden. De fossielen komen bij verzamelaars thuis of in collecties van natuurhistorische musea terecht. De meeste opgeviste fossielen zijn botten en gebitsdelen van de wolharige mammoet. Maar ook van andere uitgestorven dieren uit het Pleistoceen worden resten gevonden, bijvoorbeeld van reuzenhert, steppenwisent, wolharige neushoorn (zeer veel), sabeltandtijger en grottenhyena, typische vertegenwoordigers van de zogenaamde 'mammoetfauna'. Behalve van landdieren komen er ook fossielen van zeezoogdieren uit de netten: orka, grijze walvis, zadel- en ringelrob, walrus en beloega. Zowel de land- als de zeezoogdieren zijn met de C¹⁴ methode gedateerd op een ouderdom van 40.000 - 50.000 jaar. Dit gegeven maakt de Eurogeul en daarmee ook de zuidelijke Noordzee tot een uitzonderlijke fossielen vindplaats waar ooit zoogdieren van het land- en de zee samen voorkwamen in een uitgestrekt, onbesneeuwd steppenlandschap waar brede rivieren in zee uitmondten. Dankzij de onbedoelde samenwerking tussen baggerindustrie en visserij is er een schat aan fossielen boven water gekomen en is onze kennis over het Pleistoceen met grote stappen toegenomen.

Topstukken

Hoogtepunten van de tentoonstelling zijn een reusachtige schedel van een steppenwisent uit de collectie Mol, een schedel met onderkaak van een baby-mammoet uit de collectie Stolzenbach, een onderkaakshelft van een grottenhyena van Hans-Jörg Ahrens en een complete onderkaak van een bruine beer uit de collectie Tanis. De zeezoogdierfossielen zijn stuk voor stuk afkomstig uit de verzameling van Klaas Post. Sake Timmermans stelde de tentoonstelling samen. Het geheel kwam tot stand in samenwerking met EIC Mainport Rotterdam (Rozenburg) en werd gesponsord door Deltalinqs EBB Donatiefonds, Havenbedrijf Rotterdam N.V. en Shell Chemicals.[]

'Fossielen uit de Europoort' duurt t/m 18 april 2006. Voor kinderen (en volwassenen) die hun kennis over ijstijd-fossielen willen testen, is bij de tentoonstelling een vragenformulier gemaakt.

Goed bewaard

Fossielen uit de Eurogeul zijn uitzonderlijk goed bewaard gebleven doordat ze tussen het moment van baggeren en opvissen relatief kort blootliggen. Uit andere delen van de Noordzee worden ook fossielen opgevist, maar die hebben duizenden jaren open en bloot op de zeebodem gelegen en zijn daardoor altijd gebroken, brokkelig of bedekt met zeepokken en ander aangroei.

LINKS:
SCHEDEL EN ONDER-
KAAK VAN EEN BABY
MAMMOET *MAMMUTHUS*
PRIMIGENIUS. COLLECTIE
L. STOLZENBACH.
ONDER:
SCHEDEL MET HOORN-
PITTEN VAN STEPPEN-
WISENT *BISON PRISCUS*.
COLLECTIE D. MOL.
[FOTO'S: JAAP VAN
LEEUEWEN]

